

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/nauka-i-edukacja/badania-historyczne/konferencje/26924,Konferencja-naukowa-Represje-wobec-Kosciola-katolickiego-na-Kujawach-i-Pomorzu-w.html>
03.03.2026, 08:44

Strona znajduje się w archiwum.

Konferencja naukowa „Represje wobec Kościoła katolickiego na Kujawach i Pomorzu w latach 1945–1989” – Włocławek, 18 października 2003 r.

18.10.2003

Represjom wobec Kościoła katolickiego na Kujawach i Pomorzu w latach 1945-1989 poświęcona była konferencja naukowa zorganizowana przez Oddziałowe Biuro Edukacji Publicznej Instytutu Pamięci Narodowej w Gdańsku Delegatura w Bydgoszczy oraz Diecezję Włocławską, która odbyła się 18 października 2003 r. we Włocławku.

Konferencja była jednym z elementów realizowanego obecnie przez BEPublicznej IPN projektu badawczego „Aparat bezpieczeństwa w walce z Kościołem i wolnością wyznania”. Wybór terminu i miejsca podyktowane były zamiarem upamiętnienia 19 rocznicy zamordowania przez funkcjonariuszy SB księdza Jerzego Popiełuszki.

Otwarcia konferencji dokonali Biskup Diecezji Włocławskiej dr Wiesław Mering i Prezes IPN prof. dr. hab. Leon Kieres, obaj zgodnie podkreślili konieczność zachowania pamięci i prowadzenia badań naukowych nad prześladowaniami Kościoła w czasach PRL.

Na konferencji zaprezentowano najnowszy stan badań nad represjami aparatu bezpieczeństwa, a także władz partyjno-państwowych wobec Kościoła katolickiego. Wystąpienia historyków opierały się w większości na niepublikowanych dotąd dokumentach przechowywanych w archiwum Instytutu Pamięci Narodowej.

Kościół katolicki był przez władze komunistyczne przez cały okres PRL traktowany jako główny wróg ideologiczny. Pod koniec lat czterdziestych aparat bezpieczeństwa, podporządkowany partii komunistycznej, przystąpił do systematycznego inwigilowania Kościoła. Represje wobec duchowieństwa trwały do roku 1989. O represjach aparatu bezpieczeństwa wobec duchowieństwa katolickiego w latach 1945-1989 mówił dr Jan Żaryn, historyk z BEP IPN w Warszawie. Na temat represji władz bezpieczeństwa wobec środowisk katolików świeckich po drugiej wojnie światowej referat wygłosił prof. dr hab. Mirosław Piotrowski z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Represjom władz wobec szkolnictwa katolickiego we Włocławku poświęcone było wystąpienie prof. dr. hab. Mariana Pawłaka z Akademii Bydgoskiej. Dr Tomasz Chinciński, historyk OBEP IPN w Gdańsku Delegatura w Bydgoszczy dokonał analizy metod pracy operacyjnej i strategii działania aparatu bezpieczeństwa wobec zakonu jezuitów w Toruniu i w Bydgoszczy w latach 1945-1989. Dr Alicja Paczoska z OBEP IPN w Gdańsku Delegatura w Bydgoszczy omówiła metody rozpracowania operacyjnego kapłana przez Urząd Bezpieczeństwa Publicznego na przykładzie jednego z bardziej znanych kapłanów Pomorza, ks. płk. Józefa Wryczy. Ograniczanie działalności Kościoła katolickiego w Diecezji Chełmińskiej w latach 1945-1970 było tematem wystąpienia księdza Grzegorza Milocha, kapłana Diecezji Gdańskiej i doktoranta Wydziału Teologicznego

UMK w Toruniu.

Aspekt stosunków własnościowych w relacjach państwo–kościół na terenie Diecezji Włocławskiej poruszyła w komunikacie Krystyna Grzesiak. Represjom władz państwowych wobec duchowieństwa katolickiego w rejonie dekanatu rypińskiego i dobrzyńskiego był poświęcony referat księdza prof. dr hab. Michała Grzybowskiego z Akademii Bydgoskiej. Siostra dr Laurencja Jędrzejczak ze Zgromadzenia Sióstr Wspólnej Pracy od Niepokalanej Maryi we Włocławku mówiła o represjach wobec tego Zgromadzenia. Ksiądz dr Wojciech Frątczak, kapłan Diecezji Włocławskiej, pracownik naukowy UMK w Toruniu przedstawił służbę wojskową alumnów jako formę represji wobec Kościoła katolickiego. Działania toruńskiej Służby Bezpieczeństwa skierowane przeciwko praktykom religijnym i aktywności społecznej Kościoła (13 XII 1981–4 VI 1989) były tematem wystąpienia dr. Wojciecha Polaka z UMK w Toruniu. Ksiądz dr Antoni Poniński, kapłan Diecezji Włocławskiej przedstawił na przykładzie procesu księdza Zbigniewa Szygendy represje stanu wojennego we Włocławku. Prokurator Andrzej Witkowski z lubelskiego oddziału IPN mówił o tzw. problemie ks. Jerzego Popiełuszki, o represjach organów partyjno-państwowych wobec kapłana poprzedzających jego uprowadzenie i zabójstwo.

Po zakończeniu obrad odbyło się spotkanie modlitewne przy Krzyżu na tamie we Włocławku z udziałem Biskupa Włocławskiego dr. Wiesława Meringa i Prezesa IPN prof. dr. hab. Leona Kieresa, upamiętniające męczeńską śmierć ks. Jerzego Popiełuszki. Kwiaty złożyli przedstawiciele IPN, diecezji, mieszkańcy miasta i liczne reprezentacje różnych organizacji i związków z całej Polski. Po zakończeniu spotkania przedstawiciele IPN wzięli udział we Mszy św. odprawionej pod przewodnictwem Księdza Biskupa Bronisława Dembowskiego w Katedrze włocławskiej.

Konferencja cieszyła się dużym zainteresowaniem, obradom przysłuchiwało się ok. 300 osób.

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Gdańsk

